

ROLNY (17) ai

o jasne.

sg m N rolny (7). ◇ [G roln(e)go. ◇ L rolnęm.] ◇ n A roln(e) (1). ◇ I rolnym (1). ◇ pl N [m pers rolni.] m an roln(e) (2) (cum N pl: woły). [subst roln(e).] ◇ G rolnych (2). ◇ [D roln(e)m.] ◇ A subst roln(e) (1). ◇ I m roln(e)mi (2). ◇ L rolnych (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII w.

Przymiotnik od „rola” ‘ziemia uprawna’; agrarius BartBydż, Murm, Cn; aratorius, ruralis Mącz; agrosus, arvalis Cn (17) : Ruralis, Wieśny/ Polny/ Rolny. Mącz 362a, 16d; [Aż Żywibund i Montwił na księstwach usiedli. [...] Ci naprzód nauczyli [...] chleba z wnętrza ziemi ostrym pługiem sięgać, Po rolnych cnej Cerery ziemi mierząc skibach StryjPoczqt 156].

[Wyrażenie: »rolny grunt«: Fundus Bawer Gut/ gelegen grund vnd Bodem Rolny grunt. ArtNom G2.]

a. Związany z pracą na roli (11) : Pani wdowa zostawa przy domu kady miełzka y przy browarze, także zewsztykimi rolnemi przidadki. ZapKościar 1580/6v, 1580/6v; Colonus, Quod culturae idoneum est. – Rolny. Calep 216b; Kmiećia nie ofadzác ná roley ktory rolnych robot nie vmie GostGosp 30.

Wyrażenie: »rolne gospodarstwo« (1): Prudens agricolationis vir, Vmieyaci fie obeysć/ s rolnym gołpodarftwem. Mącz 328b.

a. O zwierzętach roboczych; glebarius Cn (6) : BartBydż 6; Agrarius equus, Acker rofz Rolny kon. Murm 38; yfch nałch zroll zmichowa yełth wignall y bidlo nyetilko rolne, alye y nałche nam pobrall LibMal 1546/113v; Mącz 16d, 465b; Triones [...], boves aratores – Rolnewołi. Calep 1087a.

b. Zajmujący się uprawą roli (2) :

Wyrażenia: [»rolny człowiek«: Abowiem/ ktoryż rolny człowiek/ zá pługiem fię dzień cały wyciągáiąc/ nie będzie wolał do do^{mv} fię wroćić ná mięfo/ ábo inne temu podobne potráwy? GrodzPopr 20.»kmiecie rolni«: LustrRaw 51; Tę wieś nieboszczyk p. Podlodowsky skoro po frymarku na surowem korzeniu ab annis 14 osadził, a osiadło w ni kmieci rolnych 15, in mediis laneis LustrSand 180; UstawaPoboru A2v.]

»stan rolny« (1): Sprawiedliwzłego ftanu niemálfz iáko rolny: ktoremu ziemiá dochod rodzi dobrowolny. KlonWor 76.

a. [W funkcji rzeczownika: »rolny« = rolnik: Owies, który jest wieczny, tedy rolni po wietelu [!] mają dawać, a nierolni po pół wiertelu, rzeźnicy po kamieniu łoju na rok. InwSzlachKal 1569 nr 23; AZeby łámem rolnem krzywdá nie byłá/ muśieliby też y infzy plebei [...] także podaczkę ná Rzeczp(ospolita) oddáwác GrabZdanie I2.]

β. Służący do pracy na roli (1) : potym temu co ná roley zołtawa łprzężay dołtáteczny/ ták końłki iáko wołowy/ krow/ owiec/ świni/ ptáłtwá wízelákiego/ ftátki wízelákie rolne/ iáko wyżłzey/ Kmiećiowi należące zołtáwić GostGosp 42; [StryjPoczqt 174].

c. [Rosnący na roli: i przyftąpili knięmu [Jezusowi] vczniowie iego rzeknąc/ rospowiedz nám podobęńtwo o tákolu [!] rolnęm [parabolam zizaniorum agri] MurzNT Matth 13/36.]

d. Uzyskany z uprawy roli (1) :

Wyrażenie: »rolne owoce« (1): bo przez dobrą wojnę pokoy bywa/ Oracz rolnych owocow po pracy vżywa *StryjKron* 250.

e. [*Należny z racji uprawy roli:*

Wyrażenie: »czynsz rolny« [*szyk zmienny*]: Ale iáko miły pánie? Zaż wy też to ominiecie Co wam winni dáwać kmiecie? Kury/ iáycá/ rolne czynśfe y kthemu podatki inśfe *KorczRozm* Hv; A na kmiecie czynszu rolnego pro festo Martini per sc. 8, których kmieci w tej wsi jest 19, a na rolach niejednostajnych i niepomiernych siedzą, z których czynsz jednako płacą *LustrKra*k I 253, I 35, 248.]

f. *Dotyczący rolnictwa, związany z rolnictwem* (1) : *Georgica*, *Xięgi* w których bywa o rolnych rzeczách piáno. *Mącz* 144c.

Cf **NIEROLNY**

LWil